

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ АНІМАЦІЇ

Сидор Ірина Петрівна

м.Тернопіль

Актуальність статті зумовлена тим, що на сучасному етапі розвитку суспільства анімація виступає інноваційним видом соціокультурної діяльності соціальних груп та окремих індивідів, завдання якого полягає у подоланні соціального та культурного відчуження з метою усунення особистісної соціальної дезінтеграції, реабілітації критичних станів людини, допомоги в творчій самореалізації. У даній статті подана характеристика поняття соціокультурна анімація, охарактеризовано технології соціокультурної анімації.

Ключові слова: соціокультурна анімація, суб'єкти, функції, технології соціокультурної анімації.

Постановка проблеми. Анімація як складова дозволяє є спосібом ініціації творчих потреб людини та її соціальної активності; оптимізації міжособистісних та міжгрупових відносин, соціально-культурної інтеграції, самосвідомості та самовизначення особи в контексті побудови громадянського суспільства. У результаті анімаційного впливу задовільняються релаксаційні, оздоровчі, культурні, освітні, творчі потреби та інтереси суб'єктів дозвіллевої діяльності, створюються умови для соціальної активності особи, здатної до перетворення навколишньої дійсності.

Огляд останніх досліджень та публікацій. Серед наукових праць, присвячених соціально-культурній анімації, варто відзначити ґрунтовні дослідження зарубіжних вчених: М.Аріарського, С.Мамбекова, В.Дупікова, А.Жаркова, Т.Кісільової, Ю.Красильнікова, Ю.Стрельцова, Б.Мосальова, М.Ярошенка та українських дослідників Т.Божук, Л.Волик, Л.Тарасова, О.Чернишенко.

Мета статті полягає у розкритті поняття «соціокультурна анімація» та характеристиці сучасних технологій соціокультурної анімації.

У науковій літературі є такі поняття як «соціально-культурна сфера», «соціально-культурна діяльність», «соціально-культурна анімація», «соціально-культурні технології», «соціально-культурні інститути» тощо. На думку, Т.Кисельової та Ю.Красильнікова, соціально-культурна діяльність – це сфера соціальної діяльності, орієнтована на залучення людини до культури, самостійна складова загальної системи соціалізації особистості, соціального виховання та освіти [3, с.12]. Дослідник Ю. Стрельцов розглядає соціально-культурну діяльність як синтез відносно самостійних видів діяльності, у контексті яких культурна діяльність пов'язується із світом свідомості особистості та її формуванням, а соціальна діяльність спрямована на розвиток людських взаємин та організацію суспільного життя в цілому [6, с.80].

М. Аріарський, акцентуючи увагу на таких концептуальних етапах у становленні людини, як соціалізація, інкультурація та індивідуалізація, вважає доцільним вивчення анімації у межах прикладної культурології [1]. Анімацію як сукупність занять і видів діяльності, у яких провідна роль належить добровільним та професійним аніматорам, вивчає Є. Мамбеков [4]. М.Ярошенко, розглядаючи анімацію як гуманістичну технологію переборення соціального та культурного відчуження, вивчає її як складову педагогіки соціально-культурної діяльності [9]. Т. Кисельова та Ю. Красильников підкреслюють в анімації креативну, "одухотворюючу" сутність, вивчаючи її як складову соціально- культурної діяльності [3].

Незважаючи на досить різні тлумачення поняття "соціокультурна анімація", вченими наголошується на інноваційності цієї технології, її спрямуванні на процес оптимізації міжгрупових та міжособистісних взаємовідносин. Головними завданнями анімації у сфері дозвілля вченими одноставно визначається створення умов, спрямованих на розвиток (соціальний, духовний, фізичний) людини за допомогою використання соціокультурних технологій та методів, які сприяють подоланню негативних проявів та особистісному удосконаленню [7; 8; 9].

Соціокультурну анімацію також характеризує різноманітність

суб'єктів і особливості міжсуб'єктних взаємовідносин. До суб'єктів соціокультурної анімації відносять людину, сім'ю, громаду, професійні групи, громадські об'єднання, національні та етнічні меншини, соціальні та соціокультурні інститути. Різноманітність суб'єктів вимагає впровадження ефективних технологій, які б виконували творчу, комунікативну, рекреаційну, адаптаційну, коригуючу та соціалізуючу функції соціокультурної анімації.

Дослідник А.Жарков трактує соціокультурну технологію як науково обґрунтовану систему знань про умови, форми, методи та прийоми створення матеріальних ат духовних цінностей, практичне використання яких забезпечує цілеспрямований вплив на духовний світ особистості. А «організацію» соціокультурної діяльності трактує як оптимальне впорядкування всіх складових елементів технологічного процесу, за допомогою котрих досягається чіткий взаємозв'язок, виробляється чітка раціональна структура управління та взаємодії [2].

У цілому технології, які застосовуються у сфері соціокультурної сфери, можна розділити на такі основні групи:

1) загальні технології – це навчальні та виховні технології (загальні як для сфери освіти, так і для сфери соціокультурної діяльності);

2) функціональні (галузеві) технології у своїй основі містять різні напрямки культурно-дозвіллевої діяльності, тобто сукупність методів і засобів для реалізації певного змісту сфери культури і дозвілля (прикладом служать технологія інформаційно-пізнавальної та просвітницької діяльності, технологія самодіяльної творчості та інші);

3) диференційовані технології – це технології організації дозвілля різних соціально-демографічних груп (дітей молодшого, віку, молоді, людей похилого віку, організація дозвілля сім'ї, конфесійні та етнічні малі групи [5, с.21-26].

Дослідники Т.Кісільова та Ю.Красильников виокремлюють такий спектр соціокультурних технологій: культуротворчі, рекреаційно-оздоровчі, освітні, рекреаційно-оздоровчі, реабілітаційні, інформаційні, демонстраційні, управлінські та інноваційні технології.

Культуротворчі технології мають широкий спектр на всіх етапах соціалізації особистості, починаючи з ранньої соціалізації дитини, закінчуючи завершальним етапом – пенсійним віком. Вони виконують ряд найважливіших функцій, пов'язаних не тільки з становленням особистості, але й розвитком її творчих здібностей. Технології художньої-творчої діяльності дозволяють позитивно впливати на емоційно-чуттєву сферу людини, на процес виховання духовності, культури почуттів, розвитку пізнавальних сторін особистості. Художньо-розвиваючі технології забезпечують участь дітей та дорослих у різноманітних формах їх творчої реалізації та соціальних ролей, всіх можливих напрямках творчого саморозвитку (студії, творчі майстерні); культуроохоронні технології базуються на створенні та збагаченні культурних цінностей та пов'язані з вивченням, збереженням та відтворенням цих цінностей, засвоєння та використання культурної спадщини.

Рекреаційно-оздоровчі технології основані на психолого-педагогічних закономірностях розважально-ігрової, фізкультурно-оздоровчої, художньої-споглядацької діяльності, що забезпечують та зберігають життєздатність людини: соціокультурна анімація – використовуючи різні види художньої творчості у якості методів «оживлення» та «одухотворення» відносин між людьми, соціокультурна анімація є одним з найбільш привабливих видів дозвіллевої діяльності. Ціль анімаційних технологій володіє яскраво вираженою гуманітарною спрямованістю – попередити відчуження особистості в суспільстві, у суспільних відносинах; спортивно-оздоровчі сприяють повноцінному відновленню фізичних та духовних сил, зміну вражень, позитивний емоційний настрій, зняття напруги та втоми, а головним завданням є відновлення сил та здоров'я. Тут крім традиційних засобів реалізуються специфічні можливості музично-медіативних та театрално-оздо-

ровчих програм людей; педагогічні ігрові технології – володіють педагогічними та організаційно-методичними перевагами. Вони дозволяють у короткий проміжок часу накопити необхідну інформацію, набутти тих чи інших умінь та навиків; сприяють імітації різних видів соціальної діяльності, розширюють сферу контакту особистості з різними соціальними групами, організаціями. Гра виступає інструментом заглиблення демократичності спілкування, співпраці, соціального діалогу.

У широкому педагогічному значенні соціокультурної діяльності освітня технологія виступають спеціально організованим процесом та забезпечує взаємодію окремих осіб та груп. У вузькому педагогічному сенсі освітня технологія є механізмом формування у дитини, підлітка, дорослого соціально значимих якостей, культурних норм та цінностей, передачі досвіду соціокультурної поведінки та спілкування. Освітні технології покликані вирішувати велику кількість виробничих, соціальних, виховних, культурних завдань, що існують у соціокультурній сфері.

Соціально-захисні та реабілітаційні технології визначають значення соціокультурної реабілітації для особистого розвитку та соціалізації людей, котрі потребують соціального захисту та підтримки (інваліди, безробітні, мігранти, діти-сироти, особи похилого віку, самотні). За допомогою культурнотерапевтичних та арттерапевтичних технологій таких як: бібліотерапія, театральна терапія, садотерапія, іпнотерапія, фітотерапія, музикотерапія, казкотерапія можна допомогти людині подолати соціальне відчуження, сприяти духовно-творчому розвитку людини та залученню до суспільно-корисної діяльності.

Сучасна соціокультурна ситуація також характеризується прогресуючою активізацією різноманітних інформаційних технологій, впливом яких позначені всі сфери життєдіяльності людини. Інформаційні системи зближують народи, спрощують взаємні контакти, зростає глобальна одночасність подій. Соціопростір стає все більш зінтегрованим, змушеним виробити спільні вектори свого розвитку не тільки в матеріальній, але й у духовній сфері (інтернет-конференції, віртуальні виставки та екскурсії, вебінари і т.д.).

На сучасному етапі розвитку суспільства у всіх сферах життєдіяльності активно застосовуються проектні технології. Технологія соціокультурного проекту має на меті створення умов, що сприяли б вирішенню проблем особистісного розвитку, проблем певної

соціальної групи; оптимізації соціально-культурного та соціально-психологічного середовища людини; створенню умов для соціокультурної самодіяльності населення.

В сфері організації соціокультурної анімації слід використовувати різноманітні управлінські технології. До управлінських технологій можна віднести: соціокультурний менеджмент – це діяльний процес, де поряд з типовими для загального менеджменту принципами, структурою, якостями проявляються риси менеджменту фінансового, педагогічного, психологічного, інноваційного. Соціокультурний менеджмент слід розглядати як сукупність управлінських відносин та засобів управлінської діяльності в соціокультурній сфері, як особливий вид взаємодії та взаємозв'язку між колективами та окремими людьми – суб'єктами цієї діяльності; маркетингові технології – включають моніторинг соціокультурних процесів, формування сучасного ринку попиту на культурні продукти та послуг; технології прогнозування, що дозволяють вибирати необхідні орієнтири в соціокультурній діяльності; технології управлінського рішення, що забезпечують ефективність, реальність, економічність, своєчасність, обумовленість управлінських рішень; а також технології моніторингу, планування та організації, що дозволяють виявити основні цілі, задачі, і методи та прийоми, що спрямовані на виконання цього чи іншого плану, проекту, програми у соціокультурній сфері.

Характеризуючи сучасні соціокультурні технології, слід зазначити, що вони мають відповідати основним вимогам: концептуальності, системності, педагогічної керованості, соціально-педагогічної ефективності, оптимальності та відтворюваності різними суб'єктами соціокультурної діяльності, що буде гарантувати досягнення певних задач та цілей в сфері соціокультурної анімації.

Висновок. Вивчення технологій соціокультурної анімації дозволило нам прийти до наступних висновків. Сучасна технологія соціокультурної діяльності характеризується великою різноманітністю засобів, форм і методів організації, що спрямовані на розвиток культурної політики та цілеспрямовану підтримку культурних інновацій, розробку цільових соціокультурних проектів. Технологічні інновації володіють величезним педагогічним та культурологічним потенціалом, будучи втіленими конкретними методами і змістовними формами соціокультурної діяльності, вони сприяють не тільки розвитку особистості, а й протистоять девальвації культури.

Література та джерела

1. Ариарский М.А. Культура досуга как предмет педагогики и прикладной культурологии / Марк Ариевич Ариарский // Педагогічні та рекреаційні технології в сучасній індустрії дозвілля. – К., 2004. – С.4-9
2. Жарков А.Д. Технология культурной деятельности: Учеб. Пособ / А.Д.Жарков. – М.: МГУКИ, 1998. – 248 с.
3. Киселева Т.Г. Социально-культурная деятельность: Учебник / Т.Г.Киселева, Ю.Д.Красильников. – М.: МГУКИ, 2004. – 539 с.
4. Мамбеков Е.Б. Организация досуга во Франции: анимационная модель / Е.Б.Мамбеков: дис... канд. пед. наук: 13.00.05. – СПб., 1992. –196 с.
5. Современные технологии социокультурной деятельности / Под общ. ред. Е.И.Григорьевой. – Тамбов. гос. Ун-т им. Г.Р. Державина. – Тамбов: ТГУ, 2002. – 504 с.
6. Социально-культурная деятельность: достижение, поиски, проблемы: Сб. ст. / Науч. ред. Т.Г.Киселева, Ю.А.Стрельцов. – М.: МГУК, 2007. – 145 с.
7. Тарасов Л.В. Соціо-культурна анімація: принципи, завдання, зміст / Л.В.Тарасов // Вісник психосоціальної і корекційно-реабілітаційної роботи. – 2003. – №2. – С.59-66
8. Чернишенко О.І. Соціокультурна анімація: міжнародний досвід, перспективи впровадження в Україні / О.І.Чернишенко // Вісник Черкаського університету. Науковий журнал. Педагогічні науки. – 2008. – № 123. – С.136-143
9. Ярошенко Н.Н. Социально-культурная анимация: Учеб. Пособие / Н.Н.Ярошенко / Московский гос. ун-т культуры и искусств. Рязанский заочный ин-т (филиал). – М., 2000. – 109 с.

Актуальность статьи обусловлена тем, что на современном этапе развития общества анимация выступает инновационным видом социально-культурной деятельности социальных групп и отдельных индивидов, задача которой заключается в преодолении социального и культурного отчуждения с целью устранения личностной социальной дезинтеграции, реабилитации критических состояний человека, помощи в творческой самореализации. В данной статье представлена характеристика понятия социокультурная анимация, охарактеризованы технологии социально-культурной анимации.

Ключевые слова: социально-культурная анимация, субъекты, функции, технологии социально-культурной анимации.

In modern society the animation serves innovative view of socio-cultural activities of social groups and individuals, whose mission is to overcome social and cultural exclusion in order to eliminate the personal social disintegration and rehabilitation of critical states rights, assist in selfcreative. This article has presented the socio-cultural characteristics of the concept animation and the modern technologies of sociocultural animation have been described.

Key words: socio-cultural animation, subject, function, technologies of socio-cultural animation.